Ч. 62. (10.737). Львів, неділя 21. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·30 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

В новій добі.

(З приводу жіночого віча, уладженого Народньою Орґанізацією Українців м. Львова.)

Для людини, яка поодинокі, навіть дрібні події суспільного життя оцінює критично, — хотячи дглянути в них прояв світогляду і збірної думки громадянства, — для такої людини жіноче віче, уладжене останньої неділі Народньою Орґанізацією Українців м. Львова, було дуже інтересним і багатомовним **симптомом**.

Відрадним явищем, що свідчить про зріст громадянської зрілости серед жіноцтва, є це, що віче, уладжене майже прихапцем, без підготування чи реклями, стягає спонтанічно кількасот жінок (не лиш інтеліґенток, але також міщанок і робітниць), які своєю участю в нарадах дають наглядний доказ свого громадянського вироблення.

Симптомом, що говорить про зацікавлення жіночим питанням серед суспільности, було велике число присутних **мущин** і їх жива участь в нарадах.

Одначе найбільше замітним симптомом є факт, що віче скликувала **політична** орґанізація. Усе значіння цього факту можна зрозуміти лише на тлі дотеперішнього становища галицьких політичних партій до справи активної співучасти нашого жіноцтва в громадянсько-політичній роботі.

Не лише в довоєнних часах керманичі нашого національного і політичного життя заєдно легковажили чинник орґанізованого, свідомого своїх громадянських прав і обовязків жіноцтва у цілости життя нації. Не лише в кількох місяцях української державности в Галичині, — в невимовно важких і геройських часах національної боротьби, коли кожна свідома українська людина повинна була числитися на вагу золота, наші провідники не хотіли чи не вміли притягнути жіноцтва до державної роботи. Але і сьогодня, коли українська жінка на основі українських і чужих законів теоретично стала повноправною громадянкою, то в практиці в нашому політичному житті майже непохитно царить старий принцип: „mulier taceat in ecclesia".

І тому жіноче віче, скликане з ініціятиви **політичної** орґанізації, приневолює до застанови, пробуджає надії... „Невжеж зміна тактики?" — тиснулося мимохіть на уста всім учасницям віча, а шановна преліґентка, п-ні дир. Малицька прямо звернула цей запит в сторону аранжерів зборів.

Вміти витягнути висновки з помилок минулого, завернути вчас зі старих хибних шляхів, іти за духом часу — це доказ політичного розуму. „Після кількалітньої праці Нар. Орґанізація Українців м. Львова прийшла до переконання, що вона не зможе сповнити своїх завдань, коли не втягне в свої ряди жіноцтва", — признав голова орґанізації. — А другий бесідник пригадував, що жіноцтво це ж половина українського народу і як не може жити і розвиватися нормально орґанізм, який віддихає лиш одним легенем, так не може жити і розвиватися суспільність, в якій половина населення стоїть осторонь громадської роботи. Цей бесідник звертав також увагу, що сили українські малі та що не вільно нам марнувати ні одної пари рук, не вільно легкодушно ослаблювати національного орґанізму, позбавляючи його співпраці жіноцтва. А вказуючи на приклади з української історії, від княгині Ольги аж до найновіших часів, доказував, що українська жінка вміє покористуватися своїми політичними правами для добра цілої нації.

Таких слів з уст **мужчин** ми ще не чули. З цеї точки погляду останнє жіноче віче було справді дуже повчаючим. Не нові кличі, чи нові методи праці роблять його замітним, лиш факт, що ці кличі вперше виголошували мужчини, провідники політичної орґанізації.

В тім першім зближенні наших громадських діячів до жіночих мас не обійшлося і без деяких непорозумінь. „**Першим**" жіночим вічем назвали його аранжери. І тому зовсім слушно референтка зараз на вступі своєї промови звернула увагу на невідповідність тієї назви, пригадуючи цілу низку жіночих віч, уладжуваних за останні десятки літ заходами жіночих орґанізацій, від великого віча, скликаного 1906 р. Кружком Українок і Клюбом Русинок в справі загального права голосування до віденського парляменту починаючи, а Всеукраїнським Жіночим Зїздом 1921 р. кінчаючи. Також за останні два роки відбулися в Станиславові, Стрию й інших провінціональних місцях великі повітові жіночі віча, устроєні жіночими орґанізаціями. Треба було також пригадати ініціяторам віча — (що і зробила одна з бесідниць), що українське жіноцтво віддавна проголошує і реалізує через свої орґанізації ті кличі, з якими сьогодні прийшла до нього Орґанізація Українців м. Львова. Що ті самі гасла, які ще недавно стрічалися серед наших провідних кол з насмішками і глумом, а в найкращому випадку з недовірям або байдужістю, тіж самі кола проповідують сьогодня яко будьто щось для жінок нове й невідоме. Доказом також повної незорієнтованости наших політиків в жіночих вимаганнях і ідеольоґії жіночого руху було, коли один з бесідників (цей самий, який так гаряче змальовав ролю свідомої жінки в житті нації і держави) перестерігав наше жіноцтво перед нашими орґанізаціями, які витрачують сили на „боротьбу з мужчинами". Треба було аж пояснювати, що таких орґанізацій ніде на світі, а зокрема в нас, немає та що боротьба за права на працю для народу не є „боротьбою з мужчинами".

Та не вважаючи на дрібні непорозуміння, віче викликало у всіх учасниць якнайкраще враження, а Нар. Орґанізації Українців м. Львова належиться за її ініціятиву подяка і признання. Маймо надію, що за тим „першим" жіночим вічем (першим не в історії українського жіночого руху, але першим в історії українських політичних партій) підуть слідуючі і що всі українські національні партії звернуть пильну увагу на орґанізацію жіночих мас, здаючи собі справу з небезпеки, яка нам грозить, колиб жінка-виборець стала при майбутніх виборах предметом експльоатації і сліпим знаряддям в руках непокликаних чинників.

(М—ру).

Акад. Грушевський далі в неласці.

На відбутому в першій декаді березня ц. р. зїзді українського комсомолу в Харкові заінтерпелювали голову харківського Раднаркому Чубаря в справі політичної льояльности акад. Мих. Грушевського.

На поставлений запит Чубар відповів: Не знаю, чи багато з Вас читало про виступ акад. Грушевського на пленумі Головнауки й Головметодкому, що відбувався в Києві. Відбувалося обєднане засідання Пленуму з членами Української Академії Наук, Академії нашої, здається, червоної. І сам академік Грушевський зазначив, що він вітає те, що радвлада збудувала Українську Академію, а навіть що вона підтримує шлях незалежности Академії, який визнав Нарком освіти. Здається, чогож більше? — Академік Грушевський, що був головою Центральної Ради, який приїхав сюди, попросившись працювати в умовах радянської влади на Україні, який нібн приняв усі ці умови, він нагадує нам, діячам радянської влади, що ми проводимо ті думки, за які він боровся багато років назад. В деякій мірі воно так, коли Грушевський боровся за визволення українського народу від великодержавного російського шовінізму, від гніту російського царату. Це завдання радянська влада розвязала. Жовтнева революція проголосила самовизначення націй. Робітники і селяне України це гасло використали і заклали свою радянську республику з робітничеселянським урядом. Колиб цього не було, то не булоб фактичного визволення трудящих мас. **Цього не розуміють і не хочуть розуміти академіки Грушевські**, цього не хочуть розуміти з учених людей ті, хто з ними працює, що жовтнева революція визволила всіх трудящих з-під національного гнету. Вони цього не розуміють, або розуміють та не хочуть показати, як саме розуміють.

Тут на вашому зїзді — казав далі Чубар — на зїзді робітничеселянської молоді я знов підкреслюю, що академік Грушевський своїм виступом на цьому пленумі **не виявив повнотою свого відношення до радянської влади, не виявив свого відношення до будівництва соціялізму в умовах диктатури пролєтаріяту.** Лише через цю диктатуру, лише через спілку робітників та селян зможемо будувати соціялізм, а не через ту тільки культурну працю, яку вчені люде вважають за єдиний шлях до соціялізму. На радянській землі ми даємо змогу працювати кожному науковому робітникові, але бажаємо того, щоби кожний науковий робітник не лише формально приймав радянську владу. Нам потрібна спілка науки й праці, нам треба щоби Академія, щоби кожна наукова установа працювала в межах радянського завдання, виконувала ті завдання, яких вимагають інтереси робітників і селян, а не бажання окремих людей".

Отже не зважаючи на ліві політичні погляди акад. Грушевського, не зважаючи на його велику працю для української культури, незважаючи на його охоту працювати для тієї культури під радвладою, не зважаючи на приноровлення себе до вимог радянського середовища він вже таки не задовольняє понурих епігонів Кремля. Це замало формально визнати пролетарську диктатуру, треба перед нею простягнутися і відкрити серце та душу. Але відкрити можна його тільки тоді, як вона пересичена такоюж ідеольоґією як комуністична, а як ці не має, то треба, видно, брехати, треба кривити душею, треба поневолити себе, свою душу, свої переконання, треба заложити кафтан безпечености на серце. Ось чого треба, щоби комуністи перестали тебе турбувати і щоби взагалі перестали звертати на тебе увагу.

Бож подумати тільки! Михайло Грушевський, що має за собою кількадесять літ безперервної праці для українського народу, кількадесять літ праці над творчим вбо-

Ked. czas. „Dilo" Pr. 124/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jako Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 58 (10733) z dnia 17. marca 1926 roku pod tytułem: 1) „Perше światło swobody" a) między słowami: [illegible] a słowami: Ale czas, b) od słów: A zamiast... aż do końca tego artykułu, 2) w rubryce pod tytułem: „Najbliższe zawdannia" między słowami: [illegible] a słowami: [illegible] 3) w rubryce pod tytułem: „Odzy[illegible]" a) między słowami [illegible] a słowami: [illegible] b) między słowami: [illegible] a słowami: Na tej platformi zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną dnia 18. marca 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie [illegible] umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie na grzywnę do 400 zł. [illegible] Lwów, dnia 17. marca 1926.

Hawel.

— **З шахових змагань.** В осьмій чергі змагань на Семерінгу результат змагання є такий: Немцовіч, д-р Тартаковер по 7, д-р Тарраш, Шпільман по 5 і пів, Реті 5, Рубінштайн, д-р Відмар, Альохін 4 і пів, Девідсон, Гільг, д-р Вайда 3 і пів, Яновський, д-р Трейбаль 3, Кмох, Міхель 2 і пів, Ітс 2, Розеллі — пів.

— **З кіна.** У кіні „Лев" іде весела драма в 10 діях „Зведена" у заголовній ролі з одною з найбільших артисток світа, Мері Пікфорд. — У кіні „Маруся" іде фільм в 6 діях на підставі повісти Л. Толстого „Жінка двох мужів" (Бігамія) і друга в 6 діях п. з. „Проклятий".

З судової салі.

Проти доносів жандармерії.

Дня 18. березня п. р. відбулася в Ст. Самборі розправа по позву проти п. Дмитра Котелка, учителя в Ст. Самборі. Непоступано 6 нових свідків і всі вони згідно потвердили, що п. Котелко, обурений пропозицією в переданням двох урядників, сказав одному з них: „Ти свиньо! Польська Конституція 2. мая і т. д." А жандармерія донесла, що він сказав: „Ти свиньо польська! Конституція 3. мая і т. д. По замкненню доказового поступовання забрав голос інспектор Соколовський і витолкував пресупітору промову. Представивши п. Котелка як політичного агітатора, що нельояльно й ворожо ставиться до держави, домагався укарання п. Котелка на основі § т. 5 д. (Пр мужне п. Котелка на основі. сого перенесення в стан спочинку.) Після промови оборонців адвоката д-ра Арнольда зі Ст. Самбора і д-ра Льва Ганкевича зі Львова трибунал видав увільняючий вирок. Інспектор Соколовський зголосив відклик.

В наших товариствах.

З діяльности т-ва „Плай".

Туристичний рух має у нас все багато прихильників, але недоставало йому одноцільної організації, що моглаб поставити українське мандрівництво на відповідній висоті, дати йому фахове підготовлення і пільнувати постійно його розвитку. Перевести таку організацію поставило собі за ціль українське туристично-краєзнавче товариство „Плай", засноване в осени 1924 р. По першім році діяльности „Плай" може представити вже деякі, хоч іще скромні результати своєї праці.

„Плай" розпочав свою діяльність походами в околиці Львова. Не будучи ще туристика на велику міру, але товариство хотіло в той спосіб заохотити до туристики львівську публику й познайомити її з містом і його околицями, звертаючи увагу як на памятки природи, так і на історичні спомини, звязані з ріжними забутими місцями. Так відкрито Львовянам княжий Львів, оглянено укріплення середмістя, звиджено головні музеї; дальше відбулися проходи на Кайзервальд і Кривчиці (місця перших стрілецьких маневрів), Чортівську Скалу, на окопи з українсько-польської війни коло Винник, до Медової печери, на Кортумівку (Окопи Дорошенка). З близчих місць під Львовом звиджено Брюховичі, Чорну Гору під Грибовичами, Винники і Сихів; з дещо дальших Янів і Страдч, Глинсько, Креховів і Жовкву; Миколаїв, Розділ і Жидачів, Болехів, Бубнище і Синевідсько, Шкло і Добростани. Ці прогульки відбувалися весною і в осени.

Вакації 1925 р. товариство задумувало обернути на більші прогульки в головні хребти гір та в инші інтересні околиці краю. Але тут не повелося перевести намірено го плану, головно через недостачу провідників, що моглиб жертвувати свою поміч для довших екскурсій. Відбулися тільки дориночні гірські прогульки членів: на Хомяк, Зелемін; з Косова на Писаний Камінь і Говерлю; з Людвиківки в західні Горгани (Яйце, Гурґуляг, Хом і ин.); на Бубнище, в Маківку, Чорну Керничну, Чорну Ріпу; на Гердях і Рисі. На Поділлі була прогулька з Заболотець до Зборова і дві прогульки з Нижнева до Залищик. Прогульки на більшу міру товариство може приготовити щойно на найближчі вакації.

Прогульки принесли молодому товариству доволі туристичного досвіду і матеріялів для дальшої праці. Зібрано комплект генеральних карт; заложено альбоми фотографій; описи важніщих прогульок залишаються в архиві товариства; розпочато також комплєктувати бібліотеку. Незвичайно важне й це, що товариство позискало кількох серіозних організаторів прогульок, яких поміччю може користуватися постійно. В „Плаю" згуртувалося поважне число прихильників туристики, в останнім часі також з кругів академічної молоді. Праця зосереджувалася дотепер у Львові. В краю заснувалася одинока філія „Плаю" в Стрию; в кількох місцях є відпоручники товариства. Для пропаганди туристичного руху заходом „Плаю" вийшло три числа органу п. з. „Туристика і Краєзнавство" (як додаток „Нового Часу").

На перших загальних зборах „Плаю" (16. жовтня 1924 р.) вибрано Головний Виділ, що уконституувався так: голова д-р С. Стефанівський, містоголова д-р І. Крипякевич, секретар д-р Кость Паньківський, заст. секр. Петро Постолюк, касієр Стефанія Пушкевич, заст. касієра д-р О. Натрага, бібліотекар Евг. Сельський; заступники виділових: д-р Г. Всеєвітка, Богдан Ковалів, Марія Перфецька; контрольна комісія: Вол. Гнатовський, Оляна Шепарович, Неоніля Теплецька, заступники: Дм. Палій, Макс. Бриницький.

Другі загальні збори тов. „Плай" відбудуться в неділю 21. березня п. р. в год. 5 попол. в домівці Товариства опіки над молодю, вул. Бляхарська ч. 11., І. п. На збори ці Виділ запрошує всіх членів „Плаю" і прихильників туристики.

Всячина.

Співчення на 3000 літ. Цими днями трапилась у Льондоні незвичайна подія, яка розпалила пресу, поліцію, детективів і сколихнула нами. В однім порожнім вагоні, що їхав до місточка Гільфорд, кондуктор завважив чорну скриньку. Гадаючи, що це каса, передав її до зворотній залізниці. Там її відчинили і найшли відрубану жіночу голову. Всім пригадався подібний злочин з минулого року з Парижа. Почали шукати за жертвою. Тимчасом знавці ствердили, що це голова мумії. Почали шукати за злочинцем, який поковав модель з антропольогічного інституту у Льондоні. Ці розшуки тривали би не знати як довго, як би на поліцію сам не зголосився якийсь добродій, який шукав за скринькою забутою в залізниці. Був це антиквар, любитель старовини, який купив череп єгипетської мумії до своєї збірки. Ця мумія мала 3000 літ.

Оповістки.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Мітневичевої.

Ярослав. Сале „Гвязди".

Шмідгі сходини т-ва жінок з вищою освітою відбудуться дня 21. ц. м. (неділя) о год. 6·30 веч. в домівці Захоронки вул. Руська ч. 3. На денн. порядку Реферат Парфанович-Булиндової Ольги: Жінки старинної Греції. — Гостям раді. — Управа. 1435 1—1

В Українськім Лікарськім Товаристві (вул. Руська 3. II. пов.) відчитається у вівторок 23. ц. м. о год. 7. веч. працю проф. д-ра Пучківського під заголовком: „Перші медико-санітарні та антропольоґічні нариси України". 1—1

Загальні Збори Товариства Вакаційних Осель відбудуться дня 2. квітня 1926 в кімнаті Т-ва Марійського при вул. Бляхарській 11. II. пов. о год. 4. попол. Коли не явиться вимагане число членів, Збори відбудуться о год. 5. — Управа.

Загальні Збори Т-ва „Плай" відбудуться в неділю 21. ц. м. о год. 5. попол. в домівці Т-ва охорони дітей вул. Бляхарська 11. I. пов. 1—1

Надзвичайні Загальні Збори Філії Т-ва „Просвіта" ім. Т. Шевченка у Львові відбудуться в неділю дня 28. березня 1926. о год. 6. попол. в салі Бібліотеки „Просвіти", Ринок 10. II. пов. В разі браку статутом вимаганого числа учасників, о год. 7. Порядок нарад: Резиґнація Виділу. Вибір нового Виділу. Внески і запити. — Виділ. 1437 1—1

Дрібні оголошення.

Ткацькі варстати і килимкарські, сталеві бляти, нити, гремпли до вовни і льону і прочі ткацькі приряди і машини поручає „Textyl" Рава Руська. 1420а) 2-2

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Заходом філії Тов. „Просвіта" в Німецькім Стриум відбудеться дня 28. марта 1926 в салі „Народнього Дому" в 65. роковини смерти Т. Шевченка **КОНЦЕРТ** при ласкавій співучасти Вп. п. п. Лілі Левицької, Люсі Цегельської, інж. Стефана Перфецького і Льва Туркевича. Святочну промову виголосить Вп. п. Михайло Галущинський, голова тов-а „Просвіта". Початок точно о год. 7. вечером.

Того самого дня о год. 12. в полудне відбудеться конференція відпоручників читалень „Просвіти" в справі організації культурно-освітної праці філії та читалень. В конференції возьме участь голова тов. „Просвіта", Вп. п. професор Михайло Галущинський. 1441 1—1

В неділю, дня 21. марта 1926 в год. 9. рано відбудуться в малій салі засідань Адвокатської Палати у Львові при вул. Гродзіцких 1.

Звичайні Загальні Збори Товариства Кандидатів адвокатури,

з таким дневним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу,

2) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови,

3) Вибір нового Виділу,

4) Внесення і запити.

На случай недостачі вимаганого статутом комплєту в означеній годині відбудуться ся Загальні Збори в тій самій салі з тим самим дневним порядком о годині 9·30 перед пол., а то без огляду на число присутних членів. 1417 3—3

Д-р Зняц вр. заст. голови. *Д-р Шмекрат вр.* секретар.

II. Загальні Збори

Товариства „Союз українських купців" у Львові відбудуться дня 5. квітня 1926 р. (другий день лат. Велик. свят) о год. 10-ій перед пол. в комнатах Т-ва при вул. Мохнацького ч. 6. зі слід. порядком нарад:

1) Відкриття Зборів,

2) Відчитання протоколу послідних Заг. Зборів,

3) Звіт з діяльности Т-ва,

4) Звіт Контрольної комісії і внесення на уділення уступаючій Раді абсолюторії,

5) Вибір голови товариства,

6) „ 12 членів Ради і 4 заступників,

7) „ Контрольної комісії з 3 членів,

8) Ухвалення висоти членської вкладки на біжучий рік,

9) Реферат в справі зїзду купців (§ 4. статута буква е) і в справі загально господарських,

10) Внески і запити.

Наколиб не явилося відповідно після статута число членів в згаданій порі, Загальні Збори відбудуться о одну годину пізнійше з тим самим денним порядком нарад при якім-небудь числі членів.

За Раду „Союза українських купців"

Ев. Мартинець вр. голова. *Дм. Конюх вр.* секретар. 2—2 1415

Подяка.

Дня 3. III. 1926 упокоївся по тяжкій недузі у Львові лікар д-р Лука Сафіян уроджений в Копичинцях 16. X. 1869, літ 56. Прибитий тяжким горем по втраті найдорожшого мужа, батька і брата почуваємось до обовязку зложити сердечну подяку всім, що своїм співчуттям і поміччю старались злагодити наш біль. Передовсім сердечно дякуєм Вп. д-рови Евгенови Долінському зі Львова, що так сердечно заопікувався в часі слабости і по його смерти. Сердечно дякуємо Вп. радникови і його добродійці Ерґарові за дану нам поміч. Дякуєм всім знакомим приятелям, котрі відпровадили його тлінні останки на дворець у Львові. Сердечно дякуєм та спасибіг Вп. директорови Петрови Доганеви за повідомлення повіту і занятіє ся похороном. Сердечно дякуємо всім оо. добродіям: Вп. совітникови Петрови Шанковському з Копичинець, Вп. о. Северинови Шанковському з Гнилич, Вп. о. Малиновському з Чабарівки, Вп. о. Рогошевському з Сухоставу, Вп. о. Фацевичеви з Яблунова, Вп. о. Чорнякови з Копичинець, котрі були ласкаві взяти участь в похороні. Сердечно дякуємо Вп. о. Малиновському пароходи Чабарівки та Вп. д-рови Биховн з Копичинець за промови коло Народнього Дому. Сердечно дякуємо Вп. директорови Мартюкови за прощальне слово на могилі. Сердечно дякуємо обом хорам з Яблунова і Копичинець. Сердечно дякуємо диригентови Вп. Борисському за провід хорами. Сердечно дякуємо всім товариствам і організаціям повіту Копичинецького і гусятинського за ласкаву численну участь в похоронах. Сердечно дякуєм церковним братствам та всім громадянам і громадянкам з Копичинець і цілого повіту за дуже а дуже численну участь в похороні. Всім за це, що так звеличали нашого найдорожшого батька, сердечно дякуєм, нехай Вам Господь Бог стократно винагородить. — *Вікторія Сафіян жена, Роман син, Стефан брат.* 1433 1—1

рів з Бичковець, Вел. Раківця, Вишкова (селянський і діточий) і по-писи учительських хорів севлюського й тячівського округа. Першу премію дістав хор з Бичкова (1000 ч. к.), другу з Вишкова (600 ч. к.), третю з Вел. Раковець (400 ч. к.). Гроші на премії зібрано на місці. Учительські хори дістали похвальні грамоти. Вечером трупа театру відіграла оперету „Ой не ходи Грицю“.

Збори пройшли серед великого одушевлення при численній участи делегатів читалень, селян, робітників, священиків, учителів та інтелігенції. С.

Пресові вирізки.

Моральна атмосфера сучасної Польщі. — Полеміка між польськими фашистами і радикалами — Невмирущі бажання, або від „morza do morza“.

— Нераз писали ми про розкладову, удушливо-неморальну атмосферу в сучасній Польщі, одначе ніколи наш малюнок зі врозумілих причин не міг набрати таких гострих обрисів, як в деяких органах польської преси, звільнених від опіки львівського пресового цензора. У варшавськім „Роботнік-у“ з 18, ц. м. (ч. 77) стрічаємо статтю під невибагливим, але за те ядерним написом: „До боротьби з лайдацтвом“! Ось що пишеться там про моральну атмосферу сучасної Польщі:

„Гроза проймає кожну чесну людину, що стежить за прилюдним життям в Польщі. Всякого рода лайдацтво розцвітає у повоєнній атмосфері майже у всіх фазах. Лайдацтво в Польщі поширюється в застрашаючий спосіб. Всяка каналія гордо підносить голову, втискається всюди, опановує все і вся, що добре і чесне — тероризує.

Стоголова гидра зла розїдає наш молодий державний організм, дусить все наше прилюдне життя, затроює усю атмосферу, яку з кожним днем важче переносити. Кожний здоровий відрух стрічається зі зорганізованим опором і протиділанням все сильнішої каналії; Кожного доброго громадянина, що намагається стати до боротьби зі злом, стрічають репресії й переслідування; кожна критика чи увага, що випливає з глибокої журби за іствування і будуччину держави, часто є кваліфікована нотoрійними лайдаками і злочинцями, „яко службова провина“, яко вчинок у відношенні до влади ворожий, недопустимий і каральний!

Всюди бачимо страшний терор, приноволюваний злодіями, лайдаками, легкодухами й непотрібами у відношенні до людей чесних, дбайливих за публичний інтерес і добро краю, — а лєкдивість чинників, обовязаних давити зло, заохочує зростаючу в силах каналію, паралізує всякі спроби очистити атмосферу. Чесні люде притихають, але серед широких кол громадянства зростає обурення й невдоволення, глухий бунт вирує все глибше і ширше, невдоволення звертається вже не проти лайдаків, але проти держави, що толерує розпаношену каналію.

Лайдацтво з одного боку, а лєкдивість, що здержує боротьбу зі злом з другого, — ось чинники, що спихають в пропасть молоду державу!“

Моральна атмосфера сучасної Польщі є справді страшна. Нераз звертали ми на це увагу й перестерігали наше громадянство перед пошестю, що загрожує й нашому національному організмові. На жаль, ця пошесть починає ширитися і в деяких наших колах. Тому ще раз взиваємо наше громадянство до використування всіх морально-санітарних засобів в обороні морального здоровля нашого організму.

— У варшавському тижневику „Глос Правди“ (ч. 131 з 13. ц. м.), органі „польського радикалізму“, редагованім відомим публіцистом З. Стпічинським, стрічаємо статтю про роботу польських фашистів під примамчивим написом: „Офензива лайдацтва“. Автор статті розправляється з брошурою „Ризиканці“, якої автором є Ян Млот, під яким то псевдонімом скривається б. співробітниця „Курєр а льв.“, а опісля „Ржечипосполіт-ої“ Ір. Панненкова. Ця брошура звернена проти Пілсудського і його приятелів. Полемічні засоби „Ґлос-у Правди“ є незвичайно багаті і цвітисті. Брошуру Панненкової називається пописовим витвором „народової кухні“.

Автор має відвагу

„доводити друковане лайдацтво до епатуючої перфідії, що становить правдиву ревеляцію в багатих стосах документів схудобіння людини“.

Та не нашим завданням зупинятися на полеміці між польськими фашистами і польськими радикалами. Але з тієї полеміки довідуємося, що польські фашисти дивляться на поворот Пілсудського до Бельведеру (на президентське становище) як на нову польсько-большевицьку війну, ведену в порозумінні з Німеччиною в метою повалити більшовиків. Розуміється оба „союзники“, піддержувані Англією, булиб щедро винагороджувані за повалення більшовиків. Автор брошури про ризикантів твердить, що тоді наступилиб такі граничні зміни й пересунення:

„1) Польща має втратити горішню частину данціґського коридору та згодитися на „вирівнання границі“ в Познанщині й на Шлеську. 2) Польща має одержати „вільні руки“ в квестії Ковенської Литви з Клайпедою, 3) Мають бути признані суверенні права Польщі над Правобережною Україною з Одесою, 4) Лівобережна Україна з Донецьким басейном має становити відрубний комплекс під протекторатом Польщі і Німеччини, 5) Німецька держава має дати Польщі ефективну допомогу в „пацифікації Росії“, за що має право домагатися дальшої „ректифікації границь“ з цілим польським Шлеськом і західною смугою Познанщини“.

Не входячи в те, на скільки ці пляни „ризикантів“ відповідають дійсности, все таки слід зазначити, що щось вариться та що польські апетити є зовсім поважні. „Polska od morza do morza“ — видно — не може вивітрити з атавістично-похмільних польських голов. М. Ч.

Політичні новини.

Засідання Ради С. Н. в Берліні?

„Пешті Напльо“ повідомляє з Женеви, що члени Ради С. Н. рішили на довірочній конференції дати Німеччині сатисфакцію за женевські події, так що перше засідання Ради після прийняття Німеччини скличуть до Берліна. Члени Ради сподіються, що нім. уряд радо прийме це предложення і поробить відповідні зарядження.

Становище Еспанії незмінене.

Еспанська преса відложення женевських нарад прийняла спокійно. Стверджує, що Еспанія й дальше не змінить становища, а завданням уряду буде запевнити постійне становище для Еспанії на осінній сесії.

Перед упадком уряду Бріяна.

Уряд Бріяна, який одержав довіря — виключно наслідком хвилевого зомління мін. Мальві — вдержиться ще короткий час. Димісії Бріянового уряду сподіються найдальше до Великодня. Доля уряду Бріяна, пише „Квотідієн“ — залежить від прийняття або відкинення Бріянового фінансового предложення.

Недовіря для Чемберлена?

„Цейли Тел.“ повідомляє, що рішено відбути у второк у палаті громад дискусію на тему женевських подій. Льойд Джордж в імені лібералів виступить гостро проти Чемберлена і поставить внесення на уділення мін. загр. справ недовіря. Прем. Болдуін постановив інтервеніювати й виступить в обороні політики Чемберлена, осуджуючи агітацію преси й ліберальної партії. З инших джерел повідомляють, що до поставлення заяви недовіря не прийде, бо весь уряд погоджується з політикою Чемберлена

Біржа.

Америк. дол. 8·04 — 8·06 канад. дол. 7·85 — 7·90, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25 леї 0·3·12 — 0·3·25, франки фр. 0·28·00 — 0·28·33, фр. швайц. 1·48 — 1·52, англ. фунт 36·80 — 37·20.

Золото. 20 кор. 31·50 — 32·00, 20 франк. 29·00 — 29·50; 20 марк. 36·00 — 36·50; 10 руб. 39·00 — 39·50.

Срібло. Австр. кор. 0·64·00 — 0·64·25, 5 ав. кор. 3·40 — 3·48, фльорени 1·70 — 1·75, рубл. 2·70 — 2·75, рубель дрібним сріблом 1·35 — 1·40.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50 — 25·50 ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 22.50 — 23·00.

НОВИНКИ.

— **Гарна субвенція.** Американський центральний жидівський комітет „Джо нт Коміті“ призначив для Жидів у Польщі 400.000 долярів; з цього 5.000 (?) дол. має прийти на Галичину, 50.000 на „святочну акцію“ себго на відпразникування свят, окремо на бідну дітвору і поодинокі більші та менші міста. Ясно, що не сказано, скільки з цеї суми піде на конкуренційну боротьбу в торговлі, а може й передвиборчу акцію.

— **З Наукового Товариства ім. Шевченка.** Засідання матем.-природ. секції відбудеться в суботу, дня 20. ц. м. о 18. год. Проф. І. А. Фещенко-Чопівський читатиме свою працю п. н. „Теорія дифузії вугля залізі“.

— **Самовбивство студента.** Між Скнилковом і Басівкою кинувся під поїзд 17-літний Мих. Магоцький, син господаря з Любіня Вел., Українець, студент торговельної школи у Львові. Причиною вчинку мали бути докори в родині, що він нічого не вчиться і останніми тижнями не ходить до школи. Невияснена тільки причина його песимістичного настрою, в якому він змінив спосіб життя.

— **З любовних траґедій.** Вчера на вулиці 3-го Мая прохожі були свідками трагічної сцени. Двацятилітня панночка бігла за молодцем, тримаючи в руці пляшку з вітріолем, а Молодець з попареним обличчям утікав переляканий. Ця сцена була епізодом довшої любовної історії, яку мав 26-літний скінчений правник з молодою сиротою, панночкою, з якою познайомився принагідно минулого року. Дівчина закохалась у молодці на смерть і саме це — як це, на жаль, буває надто часто, стало причиною, що молодець почав її оминати і заявив, що порвав з нею всі звязки. Родинам молодої пари була відома вся історія, одначе їм не вдалось вплинути на молоду дівчину, яка погрожувала своєму вибраному, тим страшним засобом, якого вжила: вітріолем. Попарений молодець лишиться зі слідами на обличчі все життя, а арештована дівчина відповідатиме перед судом за злочин намаганого вбивства. Подвійна осторога для закоханих, з надходячою весною.

— **З темної хроніки.** Слідами двох львівських Перлмутерів, що підроблювали марку віденської фабрики ультрамарини, пішов львівський фабрикант ниток Саум, який підроблював охоронну марку фабрики ниток у Лодзі. Покупці привязані до марки „трикутника“ не завважували, що купують поганенький місцевий виріб. Щойно фабрикант з Лодзі, втративши збут свого товару вислав до Львова свого представника, який виявив усю історію. — Два власники „спеціяльного бюра“ Парнес і Вайнштайн висилали за протизакт дорогі предмети за границю, записуючи їх на пошті як маловартні. Один з них на цих ошуканствах доробився стілки, що став зі звичайного перевізника мілюнером. — Невтомлений у вигадках прожити чужим коштом, 23-літний Гайхман відсидівши три місяці вязниці у Любліні, приїхав до Львова шукати наївних. Він телефонував до ріжних фірм в імені воєводи або визначних редакторів, повідомляючи, що до них прийде післанець з листом, який треба викупити за 10 зол. В инших випадках просив ріжних предметів для бідних емігрантів. За ці штуки сидітиме місяць у вязниці, де мабуть придумає за цей час щось кращого або покине з обуренням негостинне місто.

— **Добі відомости з Радянської України.** В урочистому відкритті памятника Т. Шевченкові в Полтаві дня 12. III. ц. р. взяла участь окрема делеґація Всеукраїнської Академії Наук. — Асоціяція Сходознавства поробила перед Народнім Комісаріятом Освіти і цілим Харківським урядом заходи для одержання дозволу на висилку наукової експедиції до Константинополя і Персії. — Український поет неокласик М. Рильський випустив з друку нову збірку поезій п. н. „Тринадцята весна“ (Лірики кн. IV. Д. В. У. Київ 1926). — Управа водяного шляху на Дніпрі і притоках рішила приступити до витягнення з Дніпрового дна 100 тисяч пудів заліза, що потонуло в часі знищення Поляками київського ланцюхового моста.

— **Шевченкове число Харківських „Вістей“** принесло передову статтю, присвячену памяти Шевченка пера В. Затонського і статті: „Святкування Шевченківських днів під Польщею“ М. Луцкевича, „День Шевченка“ В. Десняка і „Шевченко і Куліш“ В. Корика. Число вийшло з збільшеному обсязі.

— **Нові призначення на Україні.** Рада народніх комісарів України призначила заступником наркомісаря здоровля Миколаєва на місце звільненого Канторовича, до колегії наркомату здоровля призначила: Канторовича, Сомова і Суслова. Раднарком звернувся до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету з проханням, щоби на становище наркомісаря торговлі призначити М. А. Чернова а на його заступників Коломийцева і Жигалку, а на членів колегії Наркомторговлі Венгера, Айнгорна, Шепотька, Кагана і Полікарпова. До складу Української концесійної комісії призначила Рада Народн. Комісарів: Сербиченка головою, Золотарьова, Грінька, Чернова, Попова, Кузнецова і Трилиського членами комісії.

— **Відхрещуються від перехрещування.** Конфлікт між радянським урядом і Фінляндією виринув з маловажного приводу, одначе може мати важніші наслідки. Фінляндія вживає в своїх провідниках залізничої їзди назви С. Петербург чи Петроград замісць Ленінград. Радянський уряд настоює, щоби вживати назви Ленінграду; фінляндський уряд відповідає, що в фінсько-російських договорах скрізь пишеться лише про Петербург. „Красная Ґазета“ піддає думку, що цей конфлікт можна би полагодити, якби радянський уряд схотів узяти на себе кошта передруку всіх фінляндських провідників. Одночасно сам радянський уряд дійшов до висновку, що масове перехрещування географічних назв веде на чужині і в краю до повної плутанини. Тому видав обіжник до повітових і міських управ, щоби вони стримались з перехрещуванням назв вулиць та площ на тій підставі, що вони нагадують добу царського режіму.

— **Один з галицьких переможців.** У Москві помер відомий російський генерал Олексій Брусілов, один з найнебезпечніших противників австрійських волоководців в останній війні. 3. вересня 1914 р. почав він як командант 12-го корпусу велику стратегічну акцію на австрійськім фронті, здобув твердиню Галич а його передні стежі вже на другий день дійшли до гребінця Карпат. Карпати переходив він з успіхом чотири рази. Мусів відступати аж з під Мармарош-Сиготу. Він рішив також про долю Перемишля в червні 1915. Впедовзі після цього його призначили провідником 8-ої армії, а 5-го квітня 1916 р. головнокомандуючим південно-західного фронту. У червні цього року він вславився дуже енерґійним наступом. В менту запанування радянської влади він утратив своє начальне становище, одначе не перестав бути дорадником при ґенеральнім штабі, а підчас війни СРСР проти Польщі заявив урядові, що хоче взяти у війні участь. Весною 1925 р. він їздив на чужину лічитись і провів довший час у Празі. Він уродився в 1853 з російських „дворян“ і вступив до царського корпусу пажів. Уже як офіцир брав участь у війні проти Туреччини та Японії.

— **Примхи природи.** Німецькі часописи передають звістку про цікаве явище, якого свідками були мешканці місцевости на Шлеську, Мапшвіц. Над лісом явився високчезний огнений стовп похожий на великанський корковтяг, який з гуком громý посувався вперед на схід. Ця воздушна труба повиривала з корінням величезні дерева і зірвала покрівлі вкриті дахівкою. Згодом притихла і щезла так само зненацька як появилась.

[illegible] української культури, став на старости літ небезпечним для планетарних експериментаторів, став ненадійним не в політичному, але й в чисто культурному відношенні. Навіть його чисто наукова праця не відповідає теперішнім „межам радянського завдання", інтересам „робітників і селян". Величанські заслуги Грушевського для української культури і теперішня його праця не покриваються з вимогами національної політики „найбільше самовідречених лицарів національного самоозначення", що визнають український народ при допомові ленінських засобів пролетарської диктатури і московської політичної гегемонії. Нюхом не ловили ще запаху української культури, слухом не чували про неї всі теперішні її приятелі, як М. Грушевський вже її творчв, вже стояв на її сторожі, вже боровся за неї з ворогами усякої масти. І тут увесь трагізм сучасних відносин на Україні. Пануючому режімові не сміє себе протиставити не то ніяка індивідуальність, але й ніяка думка, бо вона все шкідлива для панів положення, бо вона для них небезпечна. Все те можна оправдати, скажім, режімом диктатури, але не можна ніяк оправдати того, щоби відповідальний державний муж істнуючого режіму домагався відкриття таємниць душі, щоби спричинював ворожі настрої, сіяв вітер ненависти до людей, які хочуть служити виключно ділу культури і ділу чистої науки.

Задоволені делеґати — незадоволена суспільність.

Настрої після женевської сесії.

Комунікат підписаний у Женеві представниками держав на закінчення сесії Ради Ліги Націй не поправив настроїв серед суспільности в усіх державах. Надії на кращу розвязку справи у вересні не змінюють факту теперішньої невдачі. Може саме тому більшість диплььоматів силкується вернутись додому з погідним обличчам. Німецькі делегати є захоплені прощальними словами Бріяна, який підкреслював необхідність співпраці з Німеччиною у Лізі Націй і висловив надію, що всі труднощі в цьому напрямку будуть поборені. Преса повторяє ще й напів жартливий коментар Бріяна до сцени, коли Штреземан підійшов до Скшинського і стиснув йому щиро руку. Бріян сказав, що цей жест тішить його незвичайно і є для нього одним з найкращих наслідків сесії.

Не вважаючи на велику більшість голосів у франц. парляменті за довірям для уряду Бріяна, йдуть чутки, що внаслідок невдачі у Женеві, цей уряд не вдержиться довго. Такі самі звістки, в острішій формі, приходять з Англії, де ліберальна партія та партія праці домагаються перевести в парляменті дискусію над ходом нарад у Женеві і висловили вже свій жаль, що женевські події стоять у різкій суперечности до сподівань парляменту, а тим самим є загрозою миру. Навіть становище шведського уряду є захитане. Несоціялістичні партії заявляють, що становище Ундена в Женеві не покривалось в останнім моменті з лінією уряду та його партії. Здається, що тільки Італія та Польща є повнищо вдоволені собою, а вже тим, що Німеччині не вдалось пройти крізь ворота царства Женевського.

Спасення?

Хтось може не вважати парадоксом, але в суті річи так воно є, що безрадність Женеви є спасенням Польщі. Розуміється, спасенням тільки на кілька місяців, коли то все почнеться наново.

Справді, польський премієр і міністер закорд. справ гр. Скшинський може дякувати „вищим силам", що приняття Німеччини до Ліги Націй і наділення її постійним місцем в Раді скінчилося відсуненням тієї справи до осени. Польські соймові кола, проводжаючи свого висланця на женевське поле бою, поводились аподиктично і невблагано. Як колись спартанські жінки з чисто жіночою безкомпромісовістю наказували вони йому: зі щитом або на щиті! Мовляв, або постійне місце для Польщі в Раді Ліги поруч Німеччини, або не вернешся живим.

Без пророчого хисту можна було сподіватись, що осягнення постійного місця Польщею в Раді Ліги нарівні з великими державами було занадто сміливою мрією, якої не міг здійснити ані Скшинський, ані ніхто инший. Він чув, що над його головою збіраються чорні хмари, притаївся і ждав бурі та громів. Одночасно чув він і те, що повітряна труба не лише повалить його, але й теперішній уклад сил і відносин в польській державі. Він чув, що від Женеви залежить, чи істнуючий балаган, котрим він кермує, ще якийсь час втримається, чи наступить нова доба хаосу, в мініятурі схожа на керенщину.

Скшинський, що тут, у нутрі, зі запалом говорить про впорядковування відносин, на женевському грунті в своїй резигнації і духовій зашпенілости не скриває правди. Наскільки йому дозволяли форми дипльоматичної щирости, жалівся він на свою лиху долю, твердив про неминучість свого упадку і пророчив народження польського Муссолінія, завуваючи при тому, що Муссоліні є тільки один на світі та що кожний инший (як напр. Прімо де Рівера) може бути хіба його карикатурою. Під цими жалями-погрозами скривалася вся польська безпорадність, безвиглядність і безвихідність та заповідь відродження „історичних" конфедерацій, яких зачатки маємо вже в правих і лівих польських тайних організаціях.

Дожидаючи вістей з Женеви, Польща заперла віддих. Завдяки тактиці польської преси в одній хвилі забулися життєві невзгодини. Хвилево зникла і господарсько-фінансова кріза, і безробіття, і ферментуюча національна квестія, і розстрій адміністрації, і редукції і все инше. Сойм зрезигнував зі засідань, над всім запанувала всесильна Женева. Але під поверхнею прилюдного життя, за кулісами кипіла праця, йшов інтензивний рух. Всі приготовлялися на стрічу женевської неудачі. Фашисти й монархісти приготовляли сорочки й відзнаки, ладячись до маршу на Варшаву. Політичний генерал Сікорський, надія польської народової реакції обїзджав підчинені собі гарнізони, акцептуючи самовільний перехід лінії Керзона і завоювання Сх. Галичини. Тут під крилами „кресової" народової демократії думав він розгорнути свій табор. Словом: конфедерація за плечима! А треба знати, що майже всі польські „історичні" конфедерації орали свій початок на „кресах".

Одночасно заметушився невгомонний „ризикант" Пілсудський. Тримаючи в своїх руках військове міністерство і маючи за собою більшість варшавського гарнізону, ждав іменин, коли то варшавський „люд" і військо прийдуть до нього на поклін.

Третій чинник: комуністи й комунізуючі групи — теж не лишилися позаду. В московській „Правді" оцінено положення в Польщі як передреволюційне. Не виступаючи з ініціятивою, ці групи постановили ждати на започаткування хаосу й колотнечі, щоби у вирі боротьби між правицею і лівицею захопити керму в свої руки і віднести побіду, як це було в часах керенщини.

З тією метою ліві польські партії на всякий випадок розпочали деяку пресову й устну кокетерію з „національними меншостями".

Перед Польщею на випадок женевської невдачі простягався тернистий, а може й крівавий шлях, повний несподіванок, в великим знаком запиту що до кінцевих підсумків.

Для крайної правиці не було виглядів на побіду. Вона могла після довших перипетій опинитися або в руках „ризикантів", або в руках робітничо-селянського бльоку, репрезентованого групами з орієнтацією на схід. В одній і другім випадку мусілаб була відбутися переоцінка цінностей — без огляду на те, чи був би побідив табор з орієнтацією на Англію, чи на рад. уніо.

В першому випадку Польща, базуючись на Англію, після довших заходів одержалаб з протекції якесь місце в Раді Ліги (правдоподібно виборне), одержалаб англійсько-американську позичку, гарантовану Лігою Націй, але мусілаб змінити свою внутрішню політику, головно національну, та стати зі своєю збройною силою на послуги англійським інтересам на сході Европи. В другому випадку — Польща, звязана „союзом" з рад. унією, сталаб в одному ряді з радянськими республиками, піддаючи свій теперішній соціяльний і політичний лад грунтовній переоцінці і вівісекції.

„На щастя" — якщо можна так висловитися — все скінчилося „благополучно". З женевських заганянь нічого не вийшло, і теперішня Польща врятована на кілька місяців. Все буде квасити ся, гнити і розкладатися — аж до найблизчої події, що заставить керуючих мужів Польщі до поважної застанови над питанням: що далі?

Ф. Ф.

З українського Закарпаття.

Представники Закарпаття про чеський язиковий розпорядок. — Загальні Збори „Просвіти".

Ужгород, 17. березня 1926.

На протести представників Закарпаття проти чеських язикових законів, що ввели чеську мову до всіх державних та автономних установ Закарпатської України як мову урядову — всупереч версайському договорові і статутові цієї автономної країни, відповів міністр внутрішних справ д-р Носек у своїй промові в празькім соймі отсе: „Є це помилковий погляд, що язиковий розпорядок зводить український (в ориг. руський) нарід на Підкарпатській Руси і його мову до становища толерованої меншости. Навпаки, розпорядок каже виразно, що українська мова може вживатися в цілій Підкарпатській Руси і там, де український елемент не має 20 процент населення, як прим. у берегівськім окрузі".

Розуміється, відповідь міністра не могла вдоволити нікого, тим менше представників українського народу у празьких законодатних тілах. Бож щонайменше дивно виглядає, що на основі чеських язикових законів і пояснення міністра офіціяльна мова Закарпаття, мова великої більшости населення, тільки м о ж е вживатися в цілій країні, замісць стати справді і єдино офіціяльною, урядовою мовою всіх офіціяльних установ.

До цієї справи забирали вчора голос в чеському парляменті посли о. Волошин (народня католицька партія) і Куртяк (автономний землеробський союз). Обидва критикували чеський язиковий розпорядок у його приміненні до Закарпаття.

Так о. Волошин сказав, що хоч міністр пробував пояснювати цей розпорядок в той спосіб, що українська мова не зведена ним до ролі толерованої меншости, то всеж таки він не очеркує ясно меж між українською мовою як краєвою і чеською, як державною. По думці закону про конституцію тільки так можна означити межі цих двох мов, що в автономних урядах повинна бути урядовою мовою українська мова, а в державних урядах мова чеська. Тому бесідник домагався, щоби у всіх автономних установах Закарпаття (шкільний відділ, церковний, адміністрація, суди) українська мова стала урядовою. При тому о. Волошин вказав на небезпечні наслідки політики чеських шовіністів-расистів, що своїми денаціоналізаційними заходами на Закарпатті хочуть довести до вбивства всяких зв'язків, не то симпатій, між обома славянськими народами. Тому протестував проти дальшого урядового піддержування денаціоналізації і домагався, щоб уряди стояли на сторожі і берегли прав української краєвої мови. Як член коаліційної партії, о. Волошин голосував проти внеску послів національних меншостей і комуністів, що висказував урядові за його язикові розпорядки недовіря.

За те пос. Куртяк солідаризувався з цілою опозицією і виступав різко й рішучо проти чеської політики на Закарпатті, яка уважає цю країну своєю кольонією, не рахуючись в нічому з інтересами й домаганнями автохтонного населення. Розуміється, критикував остро чеські язикові розпорядки, видані з метою денаціоналізації населення Закарпаття, хоч теперішні провідники чеського народу гарантували йому ще так недавно широку автономію. Між бесідником і о. Волошином прийшло при кінці засідання до словної перепалки, коли Куртяк заявив, що о. Волошин не має права промовляти в імени Закарпаття. Закінчив Куртяк свою промову заявою, що голосуватиме за внесенням опозиції.

*

Дня 14. ц. м. відбулися річні загальні збори Краєвого товариства „Просвіта" в Хусті, серці Мараморощини. Добре зробив виділ, що скликав збори товариства, якого осідок є в Ужгороді, до цього міста. Хуст є найчистішим українським містом Закарпаття, огнище цілого Марамороша, що дав Закарпаттю цілий ряд культурних і політичних діячів.

Самі збори були радше конгресом „Просвіти". Отворив їх д-р Юлій Бращайко, після нього витав від старости Хусту Белечко. Потім перечитано телеграми (м. ин. від львівської „Просвіти", від словацької „Матиці", від єпископа Петра и ин.). Оживлено витало посла о. Волошина, який говорив про перемогу рідної, матерньої мови над мадярським „язичієм" на Закарпатті. Потім вислухано рефератів учит. Д. Поповича і дир. [illegible]. По звітах вибрано новий головний виділ, з малими змінами в старому складі. Головою став знов д-р Ю. Бращайко. „Просвіта" має на Закарпатті 10 читалень, кільканадцять хорів і 32 театральні гуртки.

Пополудні відбувся [illegible]